

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора В.І. Ляховського на дисертаційну роботу Мішеніної Катерини Володимирівни „Катетер-керований тромболізис у лікуванні хворих на гострий іліофemorальний венозний тромбоз”, представлену до спеціалізованої вченої ради Д 64.600.01 при Харківському національному медичному університеті на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія

Актуальність теми дисертації. Актуальність дисертаційної роботи визначається складністю проблематики лікування тромбозів у системі нижньої порожнистої вени, які є частою і небезпечною патологією та основним джерелом тромбоемболії легеневої артерії (ТЕЛА). Щорічно у країнах Європи тромбози глибоких вен (ТГВ) виявляють із частотою 1,6, а ТЕЛА – 0,7 на 1000 населення. У світі відзначається зростання частоти ТГВ, особливо після хірургічних втручань і ТЕЛА, які в 20-50% випадків закінчується летальним результатом. У структурі причин смерті ТЕЛА займає третє місце. Незважаючи на різні варіанти хірургічного лікування, у 5% пацієнтів розвивається хронічна легенева гіпертензія. У 90% випадків після гострого ТГВ тазу розвивається посттромботична хвороба, при якій кожний третій пацієнт стає інвалідом.

За даними літератури тактика лікування ТГВ та ТЕЛА є неоднозначною, ряд питань діагностики, лікування та профілактики ще очікують свого рішення та є предметом дискусій. Незважаючи на розробку консервативних, рентгеноендоваскулярних та хірургічних методів, учені не прийшли до єдиної думки відносно вибору оптимального варіанта лікування цього захворювання, а тактика лікування залишається не стандартизованою як у нашій країні, так і за кордоном. Тому, у одних клініках таких пацієнтів лікують тільки консервативно, в інших – хірургічним способом. В останні

роки з'явилися повідомлення про успішне застосування катетер-керованого тромболізу (ККТ) у комплексному лікуванні пацієнтів із ТГВ.

Таким чином, з огляду на досить високу частоту ТГВ та ТЕЛА, тяжкі наслідки захворювання, аж до стійкої інвалідності, високу летальність, відсутність єдиного алгоритму лікування, безсумнівно назрілим є визначення оптимальної тактики, удосконалення виду та обсягу лікування таких пацієнтів. Саме вирішенню цих завдань і присвячена рецензована дисертаційна робота, що вказує на її безумовну актуальність.

Зв'язок дисертаційної роботи з державними чи галузевими науковими програмами, темами. Дисертаційна робота аспірантки К.В. Мішеніної виконана згідно з планом науково-дослідних робіт ДУ „Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т.Зайцева НАМН України”, та є фрагментом науко-дослідної роботи „Розробити диференційовану лікувально-діагностичну та профілактичну тактику у хворих з гострими тромбозами системи нижньої порожнистої вени“ (№ держреєстрації 0110U002280).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, сформульованих у дисертації, їхня достовірність, новизна, повнота їхнього викладення в опублікованих працях. Дисертаційна робота виконана із залученням достатньої кількості пацієнтів із гострим іліофemorальним венозним тромбозом. Хворі були розділені на дві групи (основну і порівняння). В основну групу включено 57 осіб, у лікуванні яких була обрана активна тактика та застосовувались власні методики лікування. У групі порівняння (63 пацієнта) використовувались традиційні способи діагностики, а базовим методом лікування була антикоагулянтна терапія. Для вивчення патофізіологічних механізмів порушення системи гемостазу дисертантом додатково були обстежені 38 відносно здорових людей, які склали групу контролю. Це дозволило здобувачу правильно інтерпретувати і обґрунтувати отримані результати досліджень. Наукові положення, викладені у дисертації містять новизну, мають наукову і практичну цінність.

За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 13 наукових праць, із них 7 – у фахових журналах, рекомендованих ДАК України (2 – одноосібні), 5 тез у матеріалах Всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій. У наукових працях висвітлені матеріали усіх розділів дисертації. Основні положення роботи оприлюднювалися на Всеукраїнських конференціях та 4 з'їзді судинних хірургів України. Про високий науковий рівень дисертації свідчить Патент України на корисну модель.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Здобувачем вперше сформульовано ряд теоретичних і практичних тез, які впливають з отриманих ним результатів дослідження. Патентом України підтверджений його пріоритет у методі лікування гострого іліофemorального венозного тромбозу проведенням ККТ, який є ефективним, технічно нескладним оперативним втручанням, запобігає розвитку тяжких форм ХВН та інвалідизації пацієнтів.

На основі отриманих результатів дослідження, автором розроблений та обґрунтований диференційований підхід при виборі тактики лікування гострого іліофemorального венозного тромбозу. Були визначені критерії прогнозування геморагічних ускладнень та виявлені маркери прогнозування ретромбозу. Впровадження результатів дослідження в клінічну практику дозволило покращити якість надання спеціалізованої медичної допомоги хворим з гострим іліофemorальним венозним тромбозом.

Отримані висновки дисертації конкретні і відповідають поставленим задачам дослідження. Наукові положення, розроблені дисертантом, базуються виключно на використанні адекватних методів статистичної обробки даних, що підтверджують їх достовірність.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та ідентичність змісту автореферату й основним положенням дисертації. Дисертаційна робота подана за традиційною схемою, викладена українською мовою і складається із вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів досліджень, 3

розділів власних досліджень, заключення, висновків, практичних рекомендацій і списку використаних літературних джерел, який містить 180 посилань (94 кирилицею та 86 латиницею). У вступі дисертації висвітлюється актуальність і мета роботи, наукова новизна і практичне значення роботи та особистий внесок автора. Результати досліджень у повному обсязі відображені у публікаціях і були доведені та обговорені на медичних форумах України.

Огляд літератури загалом розкриває сучасний стан проблеми гострих венозних тромбозів у системі нижньої порожнистої вени, у ньому вказані основні напрямки пошуку ефективних методів лікування цієї патології на підставі аналізу публікацій вітчизняних і закордонних авторів. Цей розділ викладений на 21 сторінці, що не перевищує 20% від всього обсягу дисертації.

У другому розділі викладена клінічна характеристика хворих та методики досліджень, які здобувач використовувала при виконанні дисертації. Кількість пацієнтів включених у дослідження достатня, методики є сучасними, інформативними, дозволяють розв'язати завдання дослідження та сформулювати висновки. Автором детально описані методики проведення клінічних та інструментальних досліджень, а також методи статистичного аналізу, що дає підстави вважати, що в дисертаційній роботі використані сучасні і інформативні методи дослідження.

Третій розділ „Особливості діагностики та обґрунтування методів лікування хворих на гострий іліофemorальний венозний тромбоз” складається з трьох підрозділів, ілюстрований 5 таблицями та 32 рисунками. У розділі детально описані сучасні інструментальні методи діагностики гострих іліофemorальних венозних тромбозів: особливості ультразвукової діагностики гемодинамічних порушень, результати флебографій. Досліджений гемостаз та патоморфологічні особливості будови стінки вени і клапанного апарату в хворих з венозними тромбозами глибоких вен. Матеріали у розділі викладені послідовно, із застосуванням статистичних

методів оцінки. За ходом висвітлення цифрового матеріалу, автор проводить його аргументовану інтерпретацію.

Четвертий розділ „Обґрунтування активної тактики лікування хворих на гострий іліофemorальний венозний тромбоз” складається з двох підрозділів, у яких розроблена тактика та наведені результати консервативного лікування хворих на гострий іліофemorальний венозний тромбоз, опрацьовані питання використання катетер-керованого тромболізису у таких пацієнтів та методика його проведення.

П'ятий розділ „Результати лікування хворих на гострий іліофemorальний венозний тромбоз”, ілюстрований 3 рисунками та 9 таблицями, складається з трьох підрозділів, які містять порівняльну оцінку ефективності антикоагулянтної та тромболітичної терапії у хворих на гострий іліофemorальний венозний тромбоз. У даному розділі здобувач логічно підводить підсумок проведених досліджень, наводить безпосередні та віддалені результати лікування.

У заключному розділі коротко наводяться дані про розподіл пацієнтів по групах дослідження, методи їх обстеження та результати лікування. Підсумком цієї роботи було розроблення алгоритму діагностики та лікування хворих з іліофemorальними венозними тромбозами, який, на нашу думку, знайде застосування у практичній діяльності та покращить результати лікування даної патології.

Завершують роботу шість висновків, які в повному обсязі відповідають поставленій меті та завданням роботи і логічно впливають з проведених досліджень.

Автором сформовані практичні рекомендації, де вказані показання та методика проведення катетер-керованого тромболізису, а також наведені прогностичні фактори виникнення ретромбозу та геморагічних ускладнень, дані рекомендації по реабілітації та профілактиці рецидиву іліофemorального венозного тромбозу.

Автореферат за обсягом відповідає рекомендаціям ДАК, у ньому в повному обсязі викладені основні положення дисертації.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Викладені автором практичні рекомендації та отримані результати досліджень є практично спрямованими і корисними для проведення спеціалізованого лікування. Автор розробив диференційований підхід до лікування гострого іліофemorального венозного тромбозу в залежності від часу утворення тромбів, загального стану хворого, результатів клінічних та лабораторних обстежень, стану регіонарної гемодинаміки, що покращило безпосередні результати лікування та привело до зниження розвитку важких форм хронічної венозної недостатності у віддаленому періоді. Визначені критерії прогнозування геморагічних ускладнень та встановлені маркери прогнозування ретромбозу, що призвело до зменшення геморагічних ускладнень з 22,2% до 7,0%, а кількість виникнення ретромбозів з 17,7% до 7,1%. Розроблений метод лікування гострого іліофemorального венозного тромбозу, який захищений Патентом України №99497. У процесі проведення дослідження він виявився ефективним, малотравматичним, технічно нескладним оперативним втручанням, при якому практично не зустрічаються геморагічні ускладнення.

Отримані здобувачем результати дослідження впроваджено в педагогічний процес кафедр хірургії №1 та №2 Харківського національного медичного університету та у практичну діяльність відділення гострих захворювань судин ДУ „Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України”; відділення серцево-судинної хірургії КУОЗ „Обласна клінічна лікарня-центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф” м. Харкова; Центральної клінічної лікарні Укрзалізниці, м. Харків.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту та оформлення.

При рецензуванні роботи суттєвих недоліків не виявлено. Проте, є деякі зауваження:

1. Методи проведення катетер-керованого тромболізісу та лікування хворих групи порівняння описані у розділі “Матеріали і методи дослідження” та знову повторюються у розділах 4 та 5 власних досліджень.

2. Не завжди витриманий формат розміщення тексту на сторінці. Особливо це стосується розділу 3, у якому наведена велика кількість рисунків – ілюстрацій результатів патоморфологічних досліджень. Також у підписах до них не вказано, у якого хворого брався даний матеріал.

3. У дисертації зустрічаються окремі стилістичні та орфографічні помилки, зустрічаються поодинокі не літературні вислови типу “треба”.

Однак, дані зауваження не мають принципового характеру та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації і не знижують її науково-практичну цінність.

В плані дискусії хотілося б уточнити:

1. Які показання були для виконання у пацієнтів з іліофemorальними венозними тромбозами флебографій та чи зустрічалися ускладнення при їх проведенні?

2. У яких випадках для профілактики рецидиву гострого іліофemorального венозного тромбозу крім антикоагулянтів призначали дезагреганти?

Відповідність роботи вимогам, які пред’являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук. Дана дисертаційна робота є цікавою і практично спрямованою. Враховуючи актуальність теми, обсяг дослідження, обґрунтованість та наукову новизну висновків і практичних рекомендацій, результати впровадження роботи в практику можна відзначити, що рецензована дисертаційна робота Мішеніної Катерини Володимирівни „Катетер-керований тромболізіс у лікуванні хворих на гострий іліофemorальний венозний тромбоз”, виконана у ДУ „Інституті загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України”, є самостійною завершеною працею, в якій отримані нові наукові результати, що в сукупності вирішують конкретну науково-практичну задачу

суттєвого значення для медицини, а саме хірургії – покращання результатів лікування хворих з гострим іліофеморальним венозним тромбозом.

Таким чином, дана дисертація відповідає вимогам п.11 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року, що висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук, а її автор Мішеніна Катерина Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри хірургії №1

Вищого державного навчального закладу України

„Українська медична стоматологічна академія”

доктор медичних наук, професор

В.І. Ляховський

Підпис завідувача кафедри хірургії №1 доктора медичних наук,
професора В.І. Ляховського засвідчую

Вчений секретар ВДНЗ України „Українська медична стоматологічна академія” кандидат біологічних наук, доцент

В.Л. Філатова